

Gamle minder omkring Ullerup Fattiggård

Af ADOLF HANDRUP

DER SKULLE BYGGES Fattiggård i Visby-Heltborg Kommune. Sognerådet havde købt en Gård i Ullerup, den var på 30 Td. Bygsædeland, en Vinkelbygning, gamle Bygninger, der var tækket med Strå, den var godt beliggende, midt i Kommunen lige ved Landevejen. Der blev der så i 1880 bygget Fattiggård, "Lemmeboligen", der senere kaldtes "æ stuer Huus"; den var 50 Alen lang, 16 Alen bred, opført af håndstrøgne Sten fra Ginderupgårds Teglværk, Murhøjden 5 Alen, store Jernvinduer, 2¹/₄ Alen høje, 1¹/₂ Alen brede, 20 Ruder i hvert Vindue. Tømmeret kom direkte fra Sverige. Den første Sending blev kasseret, det, der så kom, var 1. Klasses rød Fyr, der kan svede Harpiks den Dag i Dag. Langs gennem Huset var der en Gang, "æ lång Gång", 8 Stuer til hver Side, 2 Arbejdsstuer, 1 Rullestue, Pulterkammer, Sygestue og "æ Sownrâsstow". Det gamle Stuehus blev indrettet til Økonomibolig, 2 små Stuer til Bestyrerfolkene, 1 Spisestue 11x8 Alen, i Køkkenet var der Komfur, 2 indmurede Jerngryder, der hver rummede 70 Potter, den ene var Madgryde, den anden til Vand; ved Enden af Køkkenbordet var der en Bing til Strøsand, det blev brugt til mange Ting: at strø på Gulvene, fylde i Spyttebakkerne, at skure Gulve og Trætoj og på Strygebrættet, når en Kniv "sku hvedes", og i Skrivetøjet. I Bryggerset var der Tørvekasse, Bageovn, Grubekedel, Smørkærne og Tremmebænk til Bryggekar og Baljer; det halve af Bryggersgulvet var Mursten, "æ Renstin" var Stenpikning, i et Hjørne af "æ Renstin", ved Siden af Bagdøren, var der en Kampestensbrønd. Vandet blev hejset op ved Hjælp af 2 Spande i et Tov, der gik i et Hjul ved Loftet. Der var Mælkekælder og Saltkælder, der var 2 store Saltkar og 2 små, 4 Øltønder. I Bagestuen stod Dejtruget, Selde og Timse, og dér blev Lysene støbt.

Mine Forældre blev antaget som Bestyrerfolk og tiltrådte Pladsen den første Oktober 1880. Lønnen var 200 Kroner og fri Station, (de holdt ud i 26 År), til Hjælp havde de Karl og Pige. Far skulde passe Landbruget og køre Kommunens Sognekørsler efter Læge og Jordemor og Ildebrændslet til Fattiggården, Kommunens 3 Skoler og 2-3 Småhuse. Det kunne virke fortrædeligt at jages fra Markarbejdet i Sæt, Slet og Høst, kom der Bud om Kørsel måtte de straks af sted, det eneste de havde at køre i, var en almindelig Arbejdsvogn. Var de f. Eks. ved at køre Gødning, måtte der en ren "Ågsætt" på. Der var en almindelig "Sædfjæl mæ Hynn" til Kusken, og der sad også Jordemoderen. Når hun skulde op i Vognen, måtte Kusken støtte hende, først trådte hun på Hjulnavet, så oven på Hjulet og op i Vognen. Doktoren havde en såkaldt Doktorstol, det var en tung en for Kusken at få anbragt på Vognen, den hang i Stropper, så Doktoren sad som i en Gyngestol; han havde en lille Stige at gå op og ned ad. Der var Jordemoder i Hurup, Doktorerne var Meyer, Vestervig, Kjær, Hurup, og Bloch, Koldby. Var det om Natten, der skulde køres, en mørk Vinternat i grimt Vejr, var det ikke så let at finde Vej, til Hjælp var der kun en Lygte med en Lysestump. Ildebrændslet var "Skottørre" fra Tandrup

Fælled, det var lang Vej, og de skulde køres mellem "Hybjærren" og Høst. De havde to Vogne efter hinanden og kørte 2 Dragter daglig, de kørte hjemmefra om Morgenen Kl. 6 og kunne så nå hjem og få Tørvene i Hus Kl. 12, og om Eftermiddagen igen fra 2 til 8.

Besætningen var 2 Heste, 8 gode jydsk Køer, 4 Beder, der blev til Slagtning fedet 3 Svin årlig, Køerne blev fodret stærkt og gav megen Mælk, der var ingen Rodfrugt, de fik 2 Gift Hakkelse, der var iblandet Grutning, Hvedeklid og Hørfrø- og Bomuldsfrøkager. Oliekagerne fik vi hele og slog dem i Stykker med en Hammer. Hesten fik "jenne Kjærhakkels". Redskaberne bestod af 1 Hakkelsesmaskine, 1 Plov, 1 Sletharve, 1 Krumandetharve og 1 Trætromle. Der blev ikke dyrket Rodfrugt i den Forstand, men der var et lille Stykke med Gulerødder og Turnips. Der var Syvmarksdrift, 1 Brak, 3 Korn, 3 Græs. Korn og Hø blev høstet med "Hylli", Kornet tærsket med Plejl, der blev "tån Tåg å" af Rughalmen, der blev hvert År tækket et Stykke. Når der blev tækket "po æ Sals", kom der så mange grå Orm i Stuerne, de kaldte dem "Tågvorm", sidenhen forstod jeg, at det var Stankelbenslarver, der havde været i Møntørvene. Kommunevejene blev vedligeholdt på den Måde, at hver Gård havde sit Vejstykke at køre Grus på, og det havde Fattiggården også. De første År blev Marken merglet, det blev hentet i en Køregrav på en Nabomark. Manden skulde selv "ry å" og fik 2 Øre for hvert Læs. Fattiggården fik 2.000 Læs.

Der kom straks mange på Fattiggården, mest gamle, svage Mennesker, der ikke kunne hjælpe sig selv, og enkelte Familier med mange Børn. 30 Fattiglemmer var det største Antal på een Gang. De skulde passes og plejes, der var en stor Vask og Husholdning, så Mor fik Hænderne fulde fra Morgen til Aften. Der skulde slagtes, bages, brygges, kærnes Smør, laves Ost og Kartoffelmel, støbes Lys, laves Malt af 5 Td. Byg, i Møllen blev der lavet Rugmel, Bygmel og Byggryn, i Februar blev der slagtet en fed Ko, i Årets Løb 3 Svin på 16-18 Lispund Stk. slagtet Vægt, om Efteråret 4 Beder - der var meget at gøre Skik på. Saltkarrene blev fyldte, meget blev røget, de lavede store Dynger Finker og Pølser i Massevis, Ister og Tælle "sku smælttes å", "å æ Fjædtgrøvvær" lavede de Grønning, det kaldte vi "Grød i æ Pån". Der blev ikke syet for Pølserne, men lukket med en Pølsepind, der var lavet af Fyrretræ og svedet over en Lysflamme. Krydderierne blev stødt i en Morter. Der blev saltet en Masse Sild og Havtorsk og købt 2 Lispund Tørfisk.

Disse Beholdninger havde de så at tage af fra Dag til Dag, af og til blev der købt Fisk. Kr. Flarup kørte med Rødspætter, store, levende, lige fra Fjorden, 10 og 12 Øre pr. Stk. Der var nogle Fiskere fra Agger, der hver Sommer lejede sig ind i Gårdene her og fiskede Ål i Fjorden; der fangedes også Småfisk, Torsk, Skrupper og Ålekvabber, det kom i Rygkurven og blev solgt rundt omkring til 35 Øre for et stort Knippe. Traf det sig, at en Mand skulde have slagtet et Høvede, havde vi vor Slagter i Sognet, det

ordnede han, synede Kødet, så kørte de rundt og solgte det. Slagteren bestemte Prisen og stod for Handelen. Da var Fattiggården en god Kunde, så vankede der til en Afveksling fersk Mad. I den daglige Spiseseddel var der ingen stor Variation fra Uge til Uge.

Davren var for det meste saltet Sild med Løg og Rugbrød og kogt Mælk, om Formiddagen en Rugbrøds mellemmad med Pålæg og Øl, Middagsmaden 2 Retter, Formad Suppe, Kål, Ærter, Vælling, Grød og Øllebrød. Kål og Ærter fik de opvarmet Andendagen. Eftermaden: Kød, Flæsk, Fisk med Kartofler og Meldyppelse, Finker, Blodpølse, Opstuvning, Pandekager og Grønning. Kl. 2 "Drøvtedavska'fe" med brun Sukker, Eftermiddags mellemmad: skåren Smørrebrød og 3 Dramme til dem, der ønskede det, Nadver: Grød og Mælk.

Når der skulde bages - en Bejt var 24 Grovkager, 1 Lispund Stk., og en lille Smule Sigtebrød - blev Ovnen varmet op ved Tørveild. Tørvene blev sat på en bestemt Måde, med Kanaler til Trækket, Røgen trak ud af Ovndøren op i den åbne Skorsten. Når Mor havde æltet Dejgen og slået Brødene op, og den "suut Mand" var gennet ud af Ovnen, blev Gløderne raget ud i Ovnsgraven og Åren fejtet ren for Aske med en Ovnslime lavet af Rughalm sat på Skodeskaftet, så gik det rask med at få Brødene ind i Ovnen, de blev sat ind med Skoden, i det første Brød blev der anbragt en Stump tændt Tællelys, så de kunne se at stille dem rigtig, så blev Ovndøren lukket, og Mor fik Sveden tørret af Ansigtet. Når Brødene kom af Ovnen, blev de lagt ind på Sengene ovenpå Dynerne, der skulde de ligge og svales.

Skulle der brygges, blev der fyldt 144 Potter Vand i Grubekedlen, der skulde i Kog, Bryggekarret sat på Trefoden, Tappen strøet med Halmviske til at filtrere Øllet, så kom der Malt, Humle og "Maløwt" i Karret, der blev overhældt med kogende Vand. Det første der løb fra Tappen, kaldte de Wut, det var en fast Regel, at Post Martin Bjerregård og Far fik en Wutpunch, der havde Ord for at være "så møj en liflig Drøk"; når Øllet havde afgæret, kom det på Tønderne, og Spunsen blev tætnet med Ler. Efter hvert Bryg fik Præstens en Flaske Gær. Om Sommeren blev det sidste af et Bryg surt, så kom der Natron i for at mildne på det. Der blev drukket meget Øl, "æ Ølkows" stod altid på Bordet; kom der en Nabomand, blev han budt på en Dram og en "Drøk Øl". Der var ingen Fluebekæmpelse, så der sejlede altid en Masse Fluier i Ølkruset, men det var der ingen, der tog sig nær. Man blæste Fluerne væk, før man drak. Grubekedlen var af Kobber, efter Brugten blev den skuret blank. Det var en stor Skam for Pigen, dersom der kom en Nabokone og så, at Grubekedlen ikke var blank.

Mor var udlært Mejerske, hendes Smør var efterspurgt, og der var mange gode Kunder i Omegnen. En Del Smør blev sendt til England. Hun lavede også Ost. De første År blev Kærnen trukket ved et Håndsving, så blev det lavet som ved en Hakkelsemaskine, at 3 kunne trække i en Stang. Midt i 90'erne kom Mælken til Mejeriet Abildgård.

Når der skulde støbes Lys, var der en Del Forberedelser; der skulde af Lysgarn tvindes Væger og sættes på Brikker, 10 Stk. på hver Brikke, slæses Søm i Kanten af Bagestuebordet at hænge dem på. Tønden, hvori der skulde støbes, blev sat i et Kar og stoppet godt til om den med Enghø, så kom der kogende Vand i Tønden og derefter smeltet Tælle, så kunne Støbningen tage sin

Begyndelse. Første Gang kneb det at få de tørre Væger til at synke, når de blev trukket op var de klistret sammen i en Klump og måtte skilles med en Kniv, der skulde en øvet Hånd til at dyppe, lige langt ned hver Gang og rask op igen. Vi Børn var vældig interesserede. Når Lysene var færdige var de på Tykkelse som en Finger, nogle Væger blev kun dypet 4-5 Gange, dem kaldte de "Pesveger", de var praktiske at gå med, da de ikke dryppede og med en Finger kunne trykkes mod en Bordkant eller Væg, så sad de fast, og man havde Lyset, hvor det gjorde mest Nytte. Lys af Fåretælle var blanke og hvide og brændte med en klar og rolig Flamme, af "Fætælle" var de gule og spruttede, når de brændte. Tællelys skulde tit "brånes", det var der en "Brånsavs" til, men de brugte mest Fingrene, de blødte Tommel- og Pegefinger i Munden og nappede "æ Brånn å æ Lys".

I Fyringstiden blev der hver Morgen råbt ud til Afhentning af Ildebrændsel, så kom de fra hver Stue med Tørvekassen, Far gav hver især sin Portion "Skottørre" og en Skovfuld Dampkul, så blev der sat Hængelås for Tørvehuset igen, i Køkkenet fik de Gløder at tænde op med.

Der var ikke store Forandringer i den daglige Tilværelse for Fattiglemmerne, de, der kunne, var beskæftigede ved et og andet.

Søren Pejter og hans Kone Trine Pejter var Modsætninger. Trine var "en abilsk Kvenn", hun singlede og lappede på Arbejdstøjet. Af Tøjrester lavede hun Gulvløbere, og af ganske små Stumper af forskellig Kulør dannede hun Mønstre, så de så ganske nydelige ud. Hun holdt af Blomster og havde mange forskellige i sin Stue. Hun led af Astma, kunne ikke tåle Tobaksrøg, og Søren Pejter foretog sig ikke andet end at røge Tobak Året rundt, han sad i Pulterkammeret og røg, om Vinteren var han i "Uddekjovl" og havde Vanter på, blev det for koldt, listede han ind til Trine, satte sig foran Kakkelovnen og pustede Røgen derind.

Lång Jens Kræn "lå Reeb" og lavede Grimer til Kalve og Får. Han røgte på en gevaldig Træpibe med Hjortetakknop. Den var så sodet, at den snorkede for hvert Sug. Han havde været Hestgarder og var inde i 6 År. Vi ville gerne have ham til at fortælle om alt det, han havde oplevet, og det var ikke lidt, og en dygtig Fortæller var han.

Niels Degn snoede Simer altid. Simer blev brugt til at sy Stråtaget fast med og til at binde Kornnegene sammen to og to, når Kornet skulde køres hjem. I hans Velmagtsdage var han en "hoor Næjl". I de tidlige Forårsmorgener gik han i Tørvegraven, brækkede Isen med de bare Ben og æltede Tørv Dagen lang; der skulde tit en Dram til at holde Blodet i Cirkulation, han har fortalt, at det største Kvantum Brændevin, han havde drukket en enlig Dag, var 4 Potter. Han var en gammel Mand, da han kom på Fattiggården. Hver Morgen, både Sommer og Vinter, gik han ud i Gården til Brønden, trak en Spand Vand op og vaskede sig, han brugte hverken Sæbe eller Håndklæde, han strøg Vandet af Ansigtet og slog Hænderne sammen et Par Gange, så var alt i Orden.

"Gammel Ha'nne" spandt og strikkede, hun var meget forfalden til Brændevin. Fik hun Lov at gå en Tur i Byen, tiggede hun til en "Flaske"; een Gang var hun blevet så fuld, at de troede hun skulde dø. Tjenestepigen betroede os Børn, at der stod en blå Tåge ud af Halsen på Ha'nne, så

der gik nok Ild i hende. Vi stod i en forskrækkelig Spænding og ventede det grufulde, når Luerne slog igennem.

Knud og Niels Knudsen havde Stue sammen. Niels Knudsen var sengeliggende i flere År, Knud hentede Maden til ham. Eftermiddags-Melmaden var skåren Smørrebrød og 3 Dramme i en Kop. Knud bedyrede, at Brændevin var han så leed ved som en Kat af Sennep. Vi Knægte havde fået Færten af, at Knud drak en Slurk af Niels Knudsens Ration af Brændevinen. Vi lagde os på Lur i den østre Arbejdsstue, der brændte ikke Lys, så der var halvmørkt; da Knud så satte Koppen for Munden, råbte vi: "Skol Knud". Åh, sagde Knud, "æ ryged teed, fu æ tød di håd gien mæ Eddek". Knud kartede og ribbede Fjer, fejede og strøede Sand i den "lång Gång", bar Asketruget ud og skiftede Spyttebakkerne.

Lars Krestens Familie boede i No. 4 og 6, der var 10 Børn. Han var en Mester til at nivellere og dræne, dygtig til alt Slags Arbejde, flink og omgængelig. Han holdt til her på Gården, når han ikke havde Arbejde. Pengene han tjente, brugte han på sig selv. Han holdt et Ugeblad, Revuen, han lå altid i Sengen og læste, skræede Tobak og spyttede ind på Væggen, så der var en sort Stribe ned bag Sengen. Engang imellem drak han sig fuld, så svirede og turede han Dage i Træk, så længe han var i Besiddelse af Kongens Mønt, og så vilde han i Klammeri. Een Gang under sådan en Raptus forulempede han nogle af Sognerådet, der havde Møde på Fattiggården, det resulterede i, at han skulde en Tur til Ålborg på Tvangsarbejdsanstalten. Gendarm Pedersen, Vestervig, skulde gelejde ham, men for at han ikke skulde absentere sig, fik de en stærk Mand til at sidde hos ham for Natten. Da de var nået hen på de små Timer, skulde Vagtmanden til Døren i et lille nødvendigt Ærinde. Lars lovede at sidde pænt stille imens, men aldrig så snart han var ene i Stuen listede han ned og vækkede mine Forældre og forklarede: "Mi Vogter æ bløvven henn fu mæ". Da han kom hjem fra Anstalten, sagde han, "no hår æ væt o Højskuul".

Søren Kaas havde i sine unge Dage tjent Pastor Leth i Visby. Dengang var der langt mellem Købmændene, Præstens gjorde deres Julehandel i Thisted, så fik Søren en "Dåsmerseddel" i Lommen og blev pr. Apostlenes Heste sendt til Thisted, det var 3 Mil. Når de i Forretningen havde bundet så mange Sager på Søren, som han kunne bære, begav han sig på Vej efter Visby til, det kunne han klare uden Hvil. Da han kom på Fattiggården, passede han Køerne nogle Somre. Blev han gennemblødt af Regn, skiftede han ikke Tøj. Nej den Mand, der "hår blødt mæ, ka taer mæ ijen". Han havde intet Ur, men sagde, nu er det sand Middag, og det stemte på en Prik. Om Vinteren bandt han Løb. Engang han lå syg, var Præsten inde at snakke med ham, Far var med. Søren skelede stærkt; som Præsten står og snakker med ham, vender han sig om til Far og siger: Jeg synes han ser på Dem! "Nej æ gør ek", sagde Søren.

Henrik Ulsted gik ud af Skolen som den klogeste af dem alle, kom i Handelslære ved Ajs Møller Pedersen, Refsbøl, efter nogle Års Forløb blev han ked af Handelen, så var han i en længere Periode Mejerist. Da dette ikke havde hans Interesse længere, var han en Overgang Gendarm. Han var i Tidens Løb blevet drikfærdig, og trods sin store Begavelse endte han på Fattiggården, havde flere Anfald af Delirium. Een Vinter tærskede han med Plejl her

på Gården, det havde han aldrig prøvet før, det kneb til at begynde med, og han "slow Ørslå", han kunne ikke bedømme, når Kornet var tærsket ren, så fandt han på at tælle Slagene, hvert Neg fik 180 Slag, færdig.

Søren Kræn og hans Kone Else Joha'n havde været nogle År i Amerika. Han kendte Råd for mange Sygdomme hos Dyrene, han kunne årelade, havde et Koppejern at slå op med. Hans Kone sagde: "Søren, han "ka sgu troll". De sidste År lå han i Sengen og havde altid en våd Klud på Panden, da han led af Hovedpine. Han fik Lyst til at prøve med Iglar og fik anskaffet 2 store Blodigler. Jeg var med deroppe for at se, hvordan sådan noget foregik. Der blev sat en Igle på hans Tinding, den kravlede lidt rundt, før den fandt, hvor den ville bide sig fast, så kan det nok være, den tog for sig af Retterne, den sugede til den blev så tyk som en Tommelfinger og ikke kunne rumme een Dråbe mere, slap sit Tag og trillede rundt, så blev den lagt på en Tallerken, og der blev strøet Salt på den, så gylpede den Blodet op igen, det var nødvendigt, ellers døde den, så kom den i sit Vandglas igen, det var en væmmelig Forestilling.

Det var en Nytårsmorgen, Fattiglemmerne havde været samlet i Spisestuen til Frokost. Ann Mari (kaldet Ploski) og Niels Degn var "ragt uklar" og skændtes så drabelig, og lige med et stak Niels Ploski en Knytnæve lige i Planeten, så Blodet sprøjtede. Ploski var pluskæbet og fed i Ansigtet, og efter sådan en Skalle svulmede hun op, så det var helt uhyggeligt, og Ansigtet blev snart både gult og grønt, Børnene stimlede sammen om hende, sådan et Hovede havde de aldrig set Mage til. Ploski følte sig ligefrem bæret over al den Opmærksomhed og sad strunk på Bænken og lod sig beskue, men der kom et Efterspil. Dagen efter måtte Kombattanterne til Vestervig i Forhør. Vi var spændte på, hvordan det spændte af, og Ploski var villig til at referere: Æ så te æ Foved, æ hår fot Læppen klevet, hår do fot Læppen klevet, så æ Fovved te mæ, ja, misæl hår æ så', så æ te ham; men Niels sku i æ Snathwol i 8 Davv, de æ ski gue te ham, og så fnisede hun.

Kristian Johansen var en lille Purk, da han kom på Fattiggården, han kom fra Århus, han var en lille hidsig og strengsindet Natur, så hård som "Kjarjeg" og en forvoven Krop, men en god Kammerat, trofast i Venskab. Om Sommeren, når Laden var tom, var hans største Præstation og Fornøjelse at klatre op i Toppen af Laden og entre fra det ene Hanbånd til det andet Laden igennem, 56 Alen; en anden Ting øvede han sig meget i og opnåede en vis Færdighed, han rejste en almindelig Loftstige midt på Logulvet og løb så hurtig op ad Trinene, det gjaldt om at nå så højt op som muligt, før Stigen begyndte at vælte, for jo højere han nåede op des mere Kraft blev der i Faldet. Den Vinter han gik til Præst, lå han i Karlekammeret, han havde anskaffet sig en Kridtpibe og stoppede af Karlens Kardus, det ville Karlen ikke ha' og lovede ham Prygl, hvis det gentog sig; men til Gengæld gav han ham en god Håndfuld Tobak, som han havde blandet op med tør Hønsegødning, måske for derved at vænne ham af med at røge, men Kristian røgte sin Tobak uden at kimse, og så listede han sig igen til at stoppe af Karlens Tobak, det blev opdaget; om Aftenen, Kristian sad i Spisestuen og læste på sine Lektier, kom Karlen derind og spurgte: Har du igen taget af min Tobak? Kristian svarede ikke på gentaget Spørgsmål, sad som det var noget ham uvedkommende. Karlen havde en hellang Pibe, Wejselrør, han skruede

Skaftværket af, og så slog han af fuld Kraft Kristian på begge Sider af Hovedet, der rantes af den knoppede Pibespid. Vi styrtede ud af Stuen, så snart denne frygtelige Afstraffelse tog sin Begyndelse; noget efter listede vi ind for at se hvordan Kristian havde det, da sad han i en stille Gråd. Mærk på mit Hovede, sagde han. Der var Buler så store som Dueæg. Efter Konfirmationen kom han i Smedelære. En Gang han var på "Valsen" besøgte han os, dårlig i Tøj og uden Penge, han fik et Sæt brugt Tøj og et Par næsten nye Snørestøvler, det var sidste Gang, vi så ham, men en Tid efter kom der en Gavepakke fra ham til mig som Tak for sidst. Han var efterlyst af Lægdsvæsenet, men var sporløst forsvunden.

Der var mange Børn på Fattiggården, de havde en skøn Barndomstid, deres Dag gik med Leg og Løjer, de fik en god Kost og var klædt godt, der var ikke noget med Byture og Udflugter. Slikkerier og den Slags vankede der ikke noget af, de fik sommetider en Turnips "å holl Bojl mæj". Der kom mange Kræjlere til Gården, så mødte Børnene op for at høre og se, det var en kærkommen Adspredelse. Fra Fyn kom de kørende med Humle, 2 flotte sorte Heste for Vognen, Pottemageren kom med "Kår", Knappestøber "Måten Ajsen" fra Krik med Tinknapper; når han hældte en Posefuld ud på Bordet, var det som ene splinternye 10 og 25 Ører. En Mand fra Øsløs gik med Skeer af Træ og Horn, vi spiste med Hornskeer, når vi havde spist, tørrede vi Skeen af med Hånden og satte den i sin Læderstrop i Vindueskarmen.

Julius Hansen og hans Hest havde stået ved de Randers Dragoner, om Foråret kom han med Tørfisk, om Efteråret med Æbler, så sang han: Vi sælger Flaskeæbler og vi sælger Glasæbler, der er dejlige Druer på denne Jord.

"Æ Leerpøtmand" kom med Nedfaldsæbler, 35 øre for en Bøtte topfuld, så fik Børnene Hænderne fulde af Æbler. Kom der en Lirekassemand dansede Børnene af fuld Evne til Fryd og megen Glæde. De Gamle fortalte, at før jeg kunne huske, kom der en Mand de kaldte "Pe Lierkass", før han begyndte at køre med Spilleværket, fremsagde han følgende: På Kassen ser i Bathseba og Kong David, der spiller på sin Harpe, hvis nogen i mindste Måde berører Kassen eller tilføjer Kassen nogen Skade, da bliver det på den Mands An- og Tilsvar, som har ladet Kassen tage i sit Hus.

Jeg mindes, at der kom en Bissekræmmer med sin Kramkiste på Ryggen, da vi fik Lov at kikke i Kassen, kunne vi knap tro vore egne Øjne, at der var så vidunderlige, skønne Ting af alle mulige Slags. Der var Smykker af Guld og Sølv, og der var "Lomknyw å Lakrys", men det smukkeste var et Silketørklæde, alle unge Pigers højeste Ønske var at blive Ejer af den, og ved at indskyde 50 Øre kom de med i en Lodtrækning om bemeldte Tørklæde, og kunde måske blive den heldige Vinder; 50 Øre var mange Penge, der skulde et vist Mod til at vove så stort et Beløb, men Lysten til det smukke Klæde fik Magten, så hviskede Kræmmeren til Pigen: "De goer rele tæl, men du ska nok fo æ Klee".

Når der skulde bages til Jul, blev der bagt 2 Skæpper Nødder, så blev Børnene sat i Sving med at lave Trillinger, det var noget så "skjøn", for de mindste kneb det at få Trillingerne, som de skulde være, og de blev lavet om mange Gange, før de blev godtaget. Mor skar Nødderne, dersom hun kun tog een Trilling af Gangen, blev hun jo aldrig færdig, de blev så smurt godt til med Mel, så de ikke

klistrede sammen, og så tog hun 4-5 Stykker. Til Slut fik hvert Barn en Klump Dejg, som de kunne forme efter egen Fantasi, det færdige Produkt blev bagt sammen med Nødderne og var Privateje. Nødderne var lavet af Bygmel, vi syntes, de smagte dejligt. Juleaften fik vi Risengrød og Grisesteg, bagefter blev der delt Nødder ud, hvert Barn fik fyldt sin Nøddepose, Nytårsaften fik vi også Nødder, den sidste Rest fik vi "Helletrækongawten". Nødder havde vi mere Fornøjelse af end lige at spise, vi "pikkede Mus, Nød i Hænn, mi Gris løber i Skov, effen eller ueffen, Snut But Hveppenstjat".

Den eneste Udflugt Børnene fik, var til Hurup Efterårsmarked, hver fik 35 Øre at forlyste sig for, da var der Feststemning lige fra Morgenstunden, Renselsesprocessen var mere grundig end til daglig. Når de så var kommen i "æ styw Sta's" gik det i sluttet Trop efter Hurup til. Det første på Markedspladsen var "æ Gøng". Ejeren hed Kirk, han råbte: Kom nu rask, ingen Nølen, det er Thisted ny Karussel, den kører lange Ture, og det er godt Musik, det er ingen Lirekasse. Chr. Ubbesen spillede Klarinet. Een Tur måtte vi have, Drengene ville ride på en Hest eller en Løve, Pigerne valgte Svaner, og så gik det rundt, så det suste om Ørerne; men uha hvor var det skønt. Der stod en Mand og vippede en Ring op og ned, den, der under Farten kunne gribe den, fik en gratis Tur. Vi måtte længere omkring, der var meget at komme igennem, det næste var Professor Labri, den store Tryllekunstner, han havde Monokel og Cylinderhat, og som han kunne snakke, så indbød han os til at tage Plads i Kongelogen og se Frikadellens Flugt over Plankeværket, det måtte vi se, men var skuffede over Forestillingen, han lavede nogle Kunster. "Så klapper vi", sagde han, så var det forbi; næste Telt, dér var der en Buskmand, der var fanget i de sydafrikanske Urskove i vild og blødende Tilstand, i et Hjørne af Teltet var der et Forhæng, der bagved var han nok. Ham, der viste ham frem, slog et Skrald med en Pisk, så kom han, Buskmanden, sort var han og næsten nøgen, han havde en Jernlænke om det ene Ben, så hoppede han rundt og sang Bom bollo sejten, Bom bollo sejten, så smed de en død Due ned til ham, han greb en vældig "Kjæbfuld" Fjær og Kød, smuttede så ind bag Skærmen igen. Jeg hørte "Ejeren" sagde, vi skal ha' fat i noget Kød, han begynder at blive urolig. Vi var meget betaget af Vildmanden. Næste Stand: Manden havde en stor Glaskolbe, hvori var en Figur, der lignede et Menneske, dér kunne man blive spået for 10 Øre. Manden forklarede om ham i Glasbeholderen: Det er den lillebitte Troldmand fra Philadelphia, ham med Pind i Halsen og Vand i Støvlerne, han er kun 25 År gammel, men har været i Fangenskab i 50, nu går den lillebitte Troldmand ned og samler sine Tanker, og så skal vi se, hvad han har skrevet; så blev der trukket en Strimmel Papir ud og derpå stod så Spådommen. Det morsomste af det Hele var den "glade Husar"; han spillede Harmonika og sang mange af de nyeste Viser, fx.: Og Katten, den får Mælk på Sengen, Nu skal i bare høre, hvad vi har haft i København og O Dagmar, o Dagmar, og det var helt gratis; men der kunne købes Viser af ham. Det allerbedste gemte vi tilsidst, Boderne med Frugt og Slikkerier, til en lille Flaske Fut og en Kristiansfelderhoningkage skulle den sidste Skilling springe. Vore 35 Øre var brugt og vi skulde hjemefter, trætte var vi, men en lykkelig Dag havde det været. På Hjemturen gennemgik vi alt det, vi havde oplevet, kom

også til at snakke om Buskmanden, hvis han nu slap løs og kom efter os, Fantasien løb fuldstændig af med os, vi var helt sikre på, vi kunne høre ham bag os, vi blev grebet af Rædsel, vi var nået op på Brandsholm Bakke og stak i Rend i vild Panik, og nåede hjem mere døde end levende. Dagen efter fortalte der, at ham Buskmanden var en Smedesvend fra Snedsted.

Hvert År arrangerede Præstens fra Visby og Hjardemåls, Ginderupgård, Juletræ på Fattiggården, den eneste Fest der blev holdt for Fattiglemmerne, for Bømene især var det en stor og glædelig Aften. Præsten læste

Julefortællinger, og der blev sunget mange af de kære Julesalmer, dem kunne Børnene udenad og sang, så de var ved at tage Tonen fra Præsten, der blev uddelt Æbler, Godter og Knas og hver især fik en lille Gave. Denne Fest glædede de sig til både Børn og Gamle, og når Festen var forbi, kunne Året gå til Hvile.

Børnene voksede op, kom ud blandt Fremmede, var vellidt og skikkede sig godt, mange af dem vedblev at holde Forbindelsen med Hjemmet ved lige langt frem i Tiden og kaldte mine Forældre Far og Mor.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1965, side 61-77).